

Marian Marek Drozdowski

Sienkiewicz – Paderewski. Przyjaźń i wspólny etos

Niepodległość i Pamięć 25/1 (61), 93-104

2018

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Marian Marek Drozdowski

Instytut Historii im. T. Manteuffla PAN

Komisja Biografistyki ZG PTH

Sienkiewicz – Paderewski. Przyjaźń i wspólny etos

Słowa kluczowe

Sienkiewicz, Paderewski, niepodległość Polski, powieści Sienkiewicza, Generalny Komitet Pomocy Ofiarom Wojny w Polsce

Streszczenie

Artykuł zawiera rys biograficzny Henryka Sienkiewicza i Ignacego Jana Paderewskiego, opis ich zaangażowania w działania na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości oraz w propagowanie potrzeby jedności narodowej. Autor przedstawia przykłady uznania Sienkiewicza dla twórczości Paderewskiego oraz fragmenty wypowiedzi Paderewskiego, który całkowicie solidaryzował się nie tylko z polityczną wymową powieści Sienkiewicza, lecz także z jego wielką działalnością społeczno-publicystyczną.

W swym znakomitym *Dzienniku 1960–1969*, pod datą 14 stycznia 1965 roku Zygmunt Mycielski zanotował: „Nie mamy postaci o ciężarze moralno-narodowo-gatunkowym takiego rodzaju jak 50 lat temu Sienkiewicz, Paderewski, Żeromski, Dmowski, Piłsudski czy inni. Ale to wynika z bardzo innych czasów – te postacie były moim zdaniem typowym dziedzictwem XIX wieku... Dziś żyjemy w czasie kryzysu spraw narodowych”¹. Sienkiewicz i Paderewski żyli wielką ideą – Niepodległości Polski, służbą dla tej sprawy.

Sienkiewicz, urodzony 5 maja 1846 roku w Woli Okrzejskiej na Podlasiu był o 14 lat starszy od Paderewskiego. I żył krócej od niego o 11 lat. Podobnie jak Paderewski był synem zubożałej, osiadłej na „bruku miejskim” rodziny szlacheckiej, mocno związanym z Warszawą – mieszkał w niej od 1855 roku. Tutaj ukończył gimnazjum i studiował na Wydziale Prawa, Filozofii i Historii Szkoły Głównej i na rosyjskim Uniwersytecie Warszawskim. Prawdopodobnie Paderewski jako student i profesor Instytutu Muzycznego w Warszawie znał felietony i artykuły Sienkiewicza zamieszczane w prasie warszawskiej, publikowane na łamach „Gazety Polskiej” w latach 1873–1875, dwutygodnika „Niwa” w latach 1874–1878 i dziennika „Słowo” w latach 1882–1887².

Sienkiewicz traktował Warszawę jako swoje miasto rodzinne. „Znając ją na wskroś – jak pisze Ferdynand Hoesick – zarówno jej przymioty, jak i wady, żywił ku niej prawdziwe synowskie przywiązanie, czego niejednokrotnie złożył wymowne dowody w swych pismach począwszy od *Hani*, a skończywszy na *Bez dogmatu* i *Rodzinie Polanieckich*. Umiłowaniem Warszawy przesiąknięte są jego wszystkie felietony literackie”. Hierarchia miast polskich u Paderewskiego była inna. Spędził on w Warszawie krótki okres studiów w Instytucie Muzycznym, w tym czasie miał wiele kłopotów osobistych. Jego lokalną ojczyzną były Podole, Wołyń, kresy południowo-wschodnie Rzeczypospolitej z ich stolicą we Lwowie. Szczególną estymą darzył także Kraków. Wiele lat spędził w Wiedniu, Strasburgu, Paryżu, a przede wszystkim w Riond-Bosson, niedaleko Genewy i w Stanach Zjedno-

¹ Z. Mycielski, *Dziennik 1960–1969*, Warszawa 2001, s. 323.

² Henryk Sienkiewicz, [w:] *Literatura Polska, Przewodnik Encyklopedyczny*, red. J. Krzyżanowski, t. 2, N–Z, Warszawa 1985, s. 357.

czonych Ameryki. Sienkiewicz lata 1876–1878 spędził jako korespondent „Gazety Polskiej” w Ameryce Północnej, głównie w Kalifornii. W 1879 roku przebywał w Europie Zachodniej, a od 1880 co roku bywał za granicą, pielęgnując swoją ukochaną, chorą na gruźlicę żonę – Marię z Szetkiewiczów. Po jej śmierci w 1885 roku sam leczył się w uzdrowiskach austriackich, włoskich i francuskich. Swoje wielkie powieści historyczne pisał w hotelach zagranicznych, czasem przy łóżku chorej żony. Sienkiewicz, w przeciwieństwie do Paderewskiego, był zamiłowanym podróżnikiem. W 1886 roku wyprawił się do Konstantynopola, Aten, Neapolu i Rzymu, w 1888 roku do Hiszpanii, a w końcu 1890 roku wyruszył na wyprawę myśliwską do Zanzibaru. Drugim po Warszawie ukochanym miastem Sienkiewicza było Zakopane, które Paderewski darzył także zainteresowaniem. Lokalny folklor góralskiej muzyki wykorzystywał w swej twórczości kompozytorskiej (*Album tatrzańskie*, *Album majowe*).

Paderewski, człowiek kresów południowo-wschodnich i tradycji powstańczej, był zachwycony pierwszym wielkim dziełem Sienkiewicza, powstałym w latach 1883–1884 *Ogniem i mieczem*, spopularyzowanym w licznych przekładach zagranicznych. Dzieło to poprzedziła nowela *Niewola tatarska* z 1880 roku. Później, w 1886 roku Sienkiewicz opublikował *Potop*, a w 1888 roku *Pana Wołodyjowskiego*, którego akcja rozgrywała się w rodzinnych stronach Paderewskiego, podobnie jak *Ogniem i mieczem*.

Jak pisze Julian Krzyżanowski:

Trylogia dawała czytelnikom polskim „pokrzepienie serc”, artystyczną lekcję patriotyzmu, niosła wiarę w wartości ludzkiego braterstwa. Aureolą bohaterstwa otaczał ludzi zwykłych, nieraz śmiesznych, dostrzegał je ze sprawiedliwością epicką także u wrogów. Ta jakość społeczna, ceniona przez ludy całej kuli ziemskiej, znamienne dla poezji epickiej wszystkich czasów znalazła w prozie Sienkiewicza znakomity wyraz, co zdecydowało o jej sławie światowej³.

Przedstawiciele krakowskiej szkoły historycznej i ich współcześni kontynuatorzy, eksponujący winy rodaków jako główne źródło upadku Rzeczypospolitej, powieściom historycznym Sienkiewicza stawiali

³ Ibidem, s. 358.

zarzuty uproszczeń historycznych i psychologicznych w potraktowaniu bohaterów *Trylogii*. Krytyka ta skłoniła Sienkiewicza do napisania powieści psychologicznej *Bez dogmatu*, opublikowanej w 1891, w roku pierwszego tournée artystycznego Paderewskiego po Stanach Zjednoczonych. Powieść ta zafascynowała Lwa Tołstoja i jest dzisiaj na nowo odkrywana przez polskich historyków i krytyków literatury. W czasie pracy nad powieścią *Rodzina Połanieckich*, która ukazała się w 1895 roku, doszło do pierwszego spotkania w Paryżu, w domu Dłuskich, Sienkiewicza z Paderewskim i od tego czasu do ostatnich dni Sienkiewicza trwała współpraca, przekształcona w przyjaźń. Sienkiewicz kierował konkursem, ogłoszonym przez Paderewskiego, na utwór poświęcony współczesności.

Miał on większy temperament od Paderewskiego, jeśli chodzi o fascynację urodą i osobowością kobiet. Świadczy o tym jego pięć Marii, opisanych z wdziękiem przez Barbarę Wachowicz. Paderewski, który w dzieciństwie bardzo wczesnie stracił matkę, szukał u kobiet, zawsze starszych od siebie, macierzyńskiej opieki i troski. Pierwsza żona Korsakówna i druga Górska z Rozenów były starsze od niego o cztery lata. Późniejsze damy serca – księżna Bassaraba de Brancovan i Anetta Jesipow starsze o jedenaście i dziesięć lat.

Zarówno Sienkiewicz, jak i Paderewski fascynowali się urodą, osobowością i talentem Heleny Modrzejewskiej. Sienkiewicz szalał za nią, Paderewski korzystał z jej pomocy. Wielka artystka, występując z nim w Krakowie w Hotelu Saskim 3 października 1884 roku, umożliwiła mu wyjazd na studia do Wiednia, do Teodora Leszetyckiego – mistrza pedagogiki muzycznej. Jego żona Anetta Jesipow, była nauczycielką Paderewskiego, zakochała się w nim, często grała jego utwory i wprowadziła go do Klubu Muzyków Wiedeńskich, gdzie Paderewski poznał m.in. Jana Brahmsa. Ona także wprowadziła go do salonów muzycznych Paryża. Paderewski, dzięki niej i polskiej arystokracji Wiednia kochał to miasto, jak Sienkiewicz Wenecję i inne miasta włoskie.

Różny był stosunek Sienkiewicza i Paderewskiego do Stanów Zjednoczonych. Obaj szanowali i doceniali osiągnięcia cywilizacji amerykańskiej. Dla Sienkiewicza, bystrego obserwatora, a także dla Modrzejewskiej, wiele miast amerykańskich, na czele z Nowym Jorkiem, to były centra brzydoty, brudu, braku smaku architektonicznego,

miasta ludzi zaangażowanych przede wszystkim w pogoń za dolarem⁴. Sienkiewicz jako pozytywista krytycznie oceniał sytuację ówczesnej Polonii amerykańskiej, w tym rolę katolickiego duchowieństwa obsługującego polskie parafie. Paderewski, który znał Polonię z lat późniejszych, kiedy uformowała ona obok Zjednoczenia Polskiego Rzymsko-Katolickiego, Związek Narodowy Polski, Związek Sokolstwa Polskiego, Związek Polek w Ameryce i dziesiątki nowych tytułów prasowych, widział w niej czwartą dzielnicę Polski. Umiał on zaangażować jej potencjał do wielu akcji charytatywnych, a także akcji politycznych na rzecz uznania prawa Polski do niepodległości. Blisko $\frac{3}{4}$ wpływów Generalnego Komitetu Pomocy Ofiarom Wojny, któremu przewodził Sienkiewicz wraz z Paderewskim i Osuchowskim pochodziło z darów Polonii amerykańskiej. Sienkiewicz podziwiał energię i dynamizm Żydów polskich w Ameryce. Pisał on m.in.:

Z wyjątkiem poznańskich Żydów i galicyjskich, którzy trzymają się z Niemcami, inni, to jest Żydzi z Królestwa, nie zapominają wcale skąd pochodzą, gdzie dawniej żyli i gdzie leżą kości ich przodków. Słowem, bez uprzedzeń, są to tędzy ludzie i takiego żywiołu nie powinniście tam w kraju lekceważyć, bo posiada on właśnie te przymioty, których nam brak, ale które dodane do miejscowych stworzyłyby arcyprzyzwoitą całość⁵.

Brak Polakom żydowskiej energii, pracowitości, solidarności i troski o wykształcenie dzieci, dlatego Żydzi polscy w Ameryce już w pierwszym pokoleniu potrafili osiągnąć olbrzymi awans społeczny, czego o Polakach powiedzieć nie można.

Sienkiewicz jako prawdziwy budowniczy pomnika Adama Mickiewicza w Warszawie w 1898 roku musiał imponować Paderewskiemu, który prawdopodobnie znał jego przemówienie przygotowane na 24 grudnia, jednak ze względu na zakaz rządowy niewygłoszone, lecz tylko upowszechnione w ulotkach: „Wyplenił nienawiść, a uczył kochać, więc zebrał plon miłości. I za to właśnie, wiecznie jak żywe

⁴ *Korespondencja Heleny Modrzejewskiej i Karola Chłapowskiego*, t. 1, wybór i opracowanie J. Got, J. Szczublewski, Warszawa 1965, s. 88.

⁵ Cyt. za: J. Krzyżanowski, *Henryka Sienkiewicza żywot i sprawy*, Warszawa 1973, s. 63.

źródło bijąca moc życia, to cześć i ta miłość, złączone razem, wzniosły ten pomnik, w którym tkwią zaklęte w spiż dwie nieśmiertelne dusze: Jego i Narodu⁶. Akcja Sienkiewicza nad utwaleniem w świadomości narodu dokonań Mickiewicza, a także Słowackiego w 1899 roku była dla Paderewskiego wzorem w przygotowaniu wielkiego obywatelskiego spotkania wokół ufundowanego przez niego pomnika Wiktorii Grunwaldzkiej w Krakowie w lipcu 1910 roku.

15 stycznia 1899 roku Sienkiewicz w warszawskiej Resursie Kupieckiej na Senatorskiej wygłosił niekonwencjonalne przemówienie ku czci Paderewskiego, który tak mu odpowiedział:

Przyszłość kraju nie leży w rękach takich ludzi, jak ja, których wiatr jak liście jesienne daleko od pnia ojczystego odnosi, ale tych co jak pożółkłe liście padają przy samym drzewie i zostają cisi, nie ustający w pracy, milczący i silni bo wierzą. Bo wierzą! Za tych więc co przyjdą nieznanymi i którym za cały znój życia staną chyba tylko te długie nocne rodaków rozmowy, wznosząc ten toast. Niech żyją!⁷

Odpowiadając mu Sienkiewicz podkreślił:

Muzyczność moja czekała tylko artysty, który by jej struny poruszył. I oto na dzisiejszym koncercie Paderewski zagrał Schumana, a ja, profan, odczułem całą jego tęsknotę. Zagrał Chopina, a mnie się zdało, że muzyka mówi do mnie słowami poety:

Polwały się łązy me czyste, rześiste
Na me dzieciństwo sielskie, anielskie (...)

Zagrał *Fantazję polską* i wnet w umyśle z dźwiękami, co płynęły spod ręki artysty, zespoliły się znane słowa:

A czy znasz ty, bracie młody,
Te pokrewne tobie rody?
Słowem, ktoś grał na mej duszy, jak na arfie⁸.

⁶ Henryk Sienkiewicz i jego twórczość w naszej pamięci. Antologia tekstów historycznych i literackich, opracowanie i wybór M.M. Drozdowski, H. Szwanowska, Warszawa 2000, s. 16.

⁷ F. Hoesick, Warszawa, Warszawa 1920, s. 413.

⁸ Henryk Sienkiewicz i jego twórczość..., op. cit., s. 16–17.

Dwie wielkie powieści Sienkiewicza, napisane pod koniec XIX wieku zafascynowały Paderewskiego: *Quo Vadis* (1896) i *Krzyżacy* (1900). Szczególnie tę ostatnią przyjmował jako dzieło polityczne „o wymowie i żywej i aktualnej, a wypadki historyczne i późniejsze nadawały jej rangę niemal proroczą”⁹. Paderewski całkowicie solidaryzował się nie tylko z polityczną wymową *Krzyżaków*, lecz także z wielką działalnością społeczno-publicystyczną Sienkiewicza, z jego wielką ankieta rozpowszechnioną wśród intelektualistów świata na temat rugów pruskich, prześladowań mowy polskiej w zaborze pruskim. Artysta wstrząśnięty dramatem dzieci polskich z Wrześni, walczących o utrzymanie w szkole ojczystego języka, dochód z koncertów w Wiesbaden, Kolonii i Poznaniu przeznaczył na pomoc ofiarom procesu w Gnieźnie. Podobnie jak Sienkiewicz Paderewski zapatrywał się na rewolucję 1905–1907. Obaj krytycznie oceniali akcję terrorystyczną bojówek socjalistycznych, widząc w niej groźbę rozpętania wojny domowej. Obaj cieszyli się ze zdobytych, ograniczonych, swobód obywatelskich. Podkreślali zgodnie potrzebę jedności narodowej, eksponując tezę „wolność zdobyta przez ból, utwierdza się tylko przez pracę”¹⁰.

Nagrodę Nobla za *Quo Vadis* traktował Paderewski jako nagrodę dla literatury polskiej, która zdobyła światowy rozgłos. W tym duchu przemawiał Sienkiewicz 10 grudnia 1905 roku w Sztokholmie, odbierając nagrodę: „Zaszczyt ten cenny dla wszystkich, o ileż cenniejszy musi być dla syna Polski! Głoszono ją umarłą, a oto jeden z tysięcznych dowodów, że ona żyje! Głoszono ją niezdolną do myślenia i pracy, a oto dowód, że działa! Głoszono ją pobitą, i oto nowy dowód, że umie zwyciężyć!”¹¹.

Paderewski solidaryzował się z listem otwartym H. Sienkiewicza z 19 listopada 1906 roku do Wilhelma II, króla pruskiego, z protestem przeciwko ustawom wyłączeniowym¹².

W dniu 3 maja Sienkiewicz popularyzował akcję Polskiej Macierzy Szkolnej wśród Polonii amerykańskiej i francuskiej na rzecz zdobycia

⁹ *Literatura Polska...*, op. cit., s. 20.

¹⁰ *Henryk Sienkiewicz i jego twórczość...*, op. cit., s. 20.

¹¹ *Ibidem*, s. 21.

¹² *Ibidem*, s. 22–23.

środków finansowych dla upowszechnienia oświaty wśród najbiedniejszych warstw polskiego społeczeństwa. W 1911 roku opublikował głośną powieść dla młodzieży *W pustyni i w puszczy*, był to rok narodzin polskiego skautingu. W 1913 roku powstała niedokończona powieść *Legiony*. Oba te utwory służyły polskim harcerzom aktywnie uczestniczącym w ruchu niepodległościowym.

Pod koniec życia Sienkiewicza kariera artystyczna i obywatelska Paderewskiego pięła się w górę. Gdy koncertował w 1907 roku w Białym Domu spotkał prezydenta Theodore'a Roosevelta, rozczytanego w *Ogniem i mieczem* i *Quo Vadis*. Sienkiewicz kształtował pozytywny obraz Polaków i Polski, pozbawionej niepodległości, w świadomości gospodarza Białego Domu i wielu Amerykanów, którzy znali jego twórczość.

Symfonia h-moll op. 24 Paderewskiego zakończona w 1908 roku jest dziełem pokrewnym z wielką serią powieści historycznych Sienkiewicza. Zauważyła to Maria Iwanowska w „Dzienniku Polskim”, pisząc: „W klasycznych formach symfonii twórca objął nie tylko całą historię narodu »szleszczącego husarskim skrzydłem«, ale zamknął w niej cały charakter ziemi naszej »malowanej zbożem rozmaitem«, bezbrzeżnie smutny melancholią ugorów i błękitem lasów na horyzoncie, co więcej objawił duszę ludu polskiego, z jego fantazją pańską, tęsknotą mistyczną i szerszym słowiańskim idealizmem”¹³.

Wkrótce Paderewski, podobnie jak Sienkiewicz, zbliżył się do strategii politycznej Romana Dmowskiego, widząc walkę o niepodległość w ewolucyjnej drodze zjednoczenia ziem polskich pod berłem cara Rosji, sojuszu z Francją i Wielką Brytanią, przy poparciu Stanów Zjednoczonych, a następnie uniezależnienia się od rosyjskiego protektora.

Uroczystość odsłonięcia i poświęcenia Pomnika Grunwaldzkiego w Krakowie, organizowana przez Dmowskiego i Paderewskiego, schorowany Sienkiewicz przeżywał bardzo emocjonalnie, pisząc do nich: „Łączę się z powszechną duszą polską, która w skupieniu i prawdzie, godnej jej majestatu, czerpie z przeszłości nadzieję na przyszłość i w takim stanie silniej niż kiedykolwiek odczu-

¹³ „Dziennik Polski”, 15.02.1909.

wa własną nieśmiertelność”¹⁴. W polemice z krytykami obchodów grunwaldzkich, by negatywnie nie wpływały one na stosunki polsko-niemieckie, Sienkiewicz odpowiadał na łamach „Gazety Warszawskiej”: „Grunwald, moim zdaniem, powinien być wielkim, dostojnym i poważnym świętem narodowym o dwu obliczach, z którego jedno zwraca się w przeszłość... drugie patrzy w przyszłość z otuchą i wiarą, że dzieje narodu naszego nie zamknęły się jeszcze, że po chwilowym upadku musi nastąpić odrodzenie”¹⁵. Obchody grunwaldzkie umocniły przyjaźń Sienkiewicza z Paderewskim, stąd 30 grudnia 1914 roku, przebywając w Vevey i goszcząc w domu Paderewskich, Sienkiewicz zaproponował gospodarzowi członkostwo w Generalnym Komitecie Pomocy Ofiarom Wojny w Polsce, przy respektowaniu następujących zasad:

- oparcie pracy Komitetu na patronacie papieża Benedykta XV i wykorzystanie struktur kościelnych do rozdawnictwa zebranych darów;

- bezpartyjność działania Komitetu, który musi pokonywać granice walczących ze sobą międzynarodowych koalicji wojenno-politycznych i wewnętrzne polskie koalicje z tymi koalicjami związane;

- skoncentrowanie się na uruchomieniu pomocy Polonii amerykańskiej.

Sienkiewicz bał się prestiżowych zadrażeń w Komitecie, dlatego w cytowanym liście pisał: „Szczerze Wam mówię, że takie natury jak Wasza, zwłaszcza w Polsce, gdzie każdy podnosi w obu rękach swoją miłość własną jak monstrancję do góry, wzruszają mnie głęboko i napełniają otuchą”¹⁶.

Zarówno Sienkiewicz, jak i Paderewski, którzy zrezygnowali ze swych planów artystycznych na rzecz służby społecznej po wybuchu pierwszej wojny światowej, nie mieli wątpliwości, że w jej wyniku powstanie niepodległa, demokratyczna Rzeczpospolita. Pisał o tym wprost Sienkiewicz w *Odezwie do cywilizowanych ludów świata*, ogłoszonej 11 lutego 1915 roku w Vevey. Wkrótce, po ogłoszeniu aktu 5 listopada 1916 roku o restytucji Królestwa Polskiego, doszło do róż-

¹⁴ J. Krzyżanowski, op. cit., s. 224.

¹⁵ „Gazeta Warszawska” 1910, nr 153.

¹⁶ *Henryk Sienkiewicz i jego twórczość...*, op. cit., s. 33.

nicy poglądów między Sienkiewiczem a Paderewskim i Dmowskim. Sienkiewicz, podobnie jak Piłsudski, widział w akcie tym ważny krok w kierunku umiędzynarodowienia sprawy polskiej. Paderewski podpisał natomiast, inspirowany przez Dmowskiego, „protest lozański”. Ta różnica poglądów nie wpłynęła na fascynację Paderewskiego dziełem artystycznym i społecznym Sienkiewicza. Dał jej wyraz w pięknej mowie żałobnej wygłoszonej po śmierci pisarza w drugiej dekadzie listopada 1916 roku:

Sienkiewicz żył i przebywał z ludem. Znał całe bogactwo jego pięknej duszy. On przemawiał prozą. Jego słowo szło wszędzie. On sięgał najwyższych szczytów, ale także i dolin, łąk i gajów. Toteż słowo Jego szło wszędzie i trafiało wszędzie: do możnych pałaców, do wysokich siedzib, do warsztatów fabrycznych i pod ubogą strzechę. Dla maluczkich ubogich, dla nieszczęściem dotkniętych, miał on zawsze najtkliwsze współczucie. Od pierwszej chwili swej działalności wszędzie przedstawiał tego drogiego polskiego chłopca z zamięłowaniem prawdziwym. On kochał wszystkich, dla każdego miał miłość braterską, ojcowskie wyrozumienie i zawsze chrześcijańskie przebaczenie¹⁷.

Sienkiewicza z Paderewskim łączyła jeszcze jedna bardzo ważna wartość. Sienkiewicz traktował swe pisarstwo jako służbę społeczną, nie ukrywał, że pracuje na rzecz „pokrzepienia serc” rodaków w trudnych czasach zaborów. Podobnie jak Sienkiewicz, Paderewski swoją muzykę, szczególnie koncerty fortepianowe, traktował jako służbę dla milionów melomanów, stąd z dystansem odnosił się do muzyki współczesnej, którą rozumieli tylko nieliczni.

Marian Marek Drozdowski

Bibliografia

„Dziennik Polski”, 15.02.1909.

„Gazeta Warszawska” 1910, nr 153.

Henryk Sienkiewicz i jego twórczość w naszej pamięci. Antologia tekstów historycznych i literackich, wybór i opracowanie M.M. Drozdowski, H. Szwanowska, Warszawa 2000.

¹⁷ I.J. Paderewski, *Myśli o Polsce i Polonii*, Paryż 1992, s. 106–107.

Hoesick F., *Warszawa*, Warszawa 1920.

Korespondencja Heleny Modrzejewskiej i Karola Chłapowskiego, t. 1, opracowanie i wybór J. Got, J. Szczublewski, Warszawa 1965.

Krzyżanowski J., *Henryka Sienkiewicza żywot i sprawy*, Warszawa 1973.

Krzyżanowski J. (red.), *Literatura Polska, Przewodnik Encyklopedyczny*, t. 2, N–Z, Warszawa 1985.

Mycielski Z., *Dziennik 1960–1969*, Warszawa 2001.

Paderewski I.J., *Myśli o Polsce i Polonii*, Paryż 1992.

Sienkiewicz – Paderewski. Friendship and Common Ethos

Keywords

Sienkiewicz, Paderewski, Polish independence, Sienkiewicz's novels, General Committee of Assistance for the Victims of War in Poland

Summary

The article contains the biographical features of Henryk Sienkiewicz and Ignacy Jan Paderewski, a description of their involvement in Poland's efforts to regain independence, and the proclamation of the need for national unity. The author presents examples of Sienkiewicz's appreciation for the works of Paderewski and excerpts from Paderewski's speech, who fully sympathized not only with the political tone of Sienkiewicz's novels, but also with his great social-journalistic work.

Sienkiewicz – Paderewski. Die Freundschaft und das gemeinsame Ethos

Schlüsselwörter

Sienkiewicz, Paderewski, Unabhängigkeit von Polen, Romane von Sienkiewicz, Hauptkomitee zur Kriegsofferhilfe in Polen

Zusammenfassung

Der Artikel enthält nicht nur kurze Biographien von Henryk Sienkiewicz und von Ignacy Jan Paderewski, sondern auch eine Beschreibung ihres Engagements in die

Wiedererlangung der Unabhängigkeit durch Polen und den Aufruf zu der erforderlichen Einheit des Volkes. Der Autor des Artikels präsentiert nicht nur Beispiele für Sienkiewicz's Anerkennung für das Werk von Paderewski, sondern auch einige Fragmente der Aussagen von Paderewski, der sich nicht nur mit der politischen Aussage der Romane von Sienkiewicz, sondern auch mit seiner großen gesellschaftspublizistischen Tätigkeit solidarisierte.

Сенкевич – Падеревски. Дружба и общий этос

Ключевые слова

Сенкевич, Падеревски, независимость Польши, романы Сенкевича, Комитет помощи жертвам войны в Польше

Краткое содержание

Статья содержит краткий очерк биографий Генрика Сенкевича и Игнация Яна Падеревского, описание их участия в деятельности направленной на восстановление независимости Польши и проповедование необходимости национального единства. Автор представляет примеры уважения Сенкевичем творчества Падеревского, а также фрагменты высказываний Падеревского, который был полностью солидарен не только с политическим посланием романов Сенкевича, но также и с его огромной общественно-публицистической деятельностью.